

לידתו של מטפל: תהליכים מודעים ולא מודעים המשפיעים על התפתחות הזהות המקצועית של מטפל באמצעות אומנות

מאת: יעל שלום, בוגרת תואר MA, בית הספר לטיפול באמצעות אומנויות, אוניברסיטת חיפה.
בהנחיית: ד"ר דפנה רגב, ראש המגמה לטיפול באמצעות אמנות, בית הספר לטיפול באמצעות אמנויות, אוניברסיטת חיפה.
ד"ר שרון שניר, מכללת תל-חי וביה"ס לטיפול באמצעות אמנויות, אוניברסיטת חיפה.

מטרת המחקר הנוכחי, המתבסס על הגישה הפנומנולוגית-איכותנית, היתה לתאר ולנתח את חווית התפתחות הזהות המקצועית של סטודנטים לטיפול באמצעות אומנות במהלך לימודיהם, כאשר הדגש הינו על תהליכים פנימיים ולא מודעים המשפיעים על תופעה זו. אוכלוסיית המחקר כללה אחת עשרה סטודנטיות לתואר שני בטיפול באמצעות אומנות באוניברסיטת חיפה, ושאלת המחקר היא: האם ואלו תהליכים מודעים ולא מודעים משפיעים על גיבוש הזהות המקצועית של המטפל באמצעות אומנות במהלך תקופת ההכשרה. למחקר שני שלבים: בשלב הראשון, הסטודנטיות התבקשו (כחלק מתהליך הערכה) לצייר את עצמן כמטפלות, תפקיד אותו הן עומדות למלא בעתיד, כפי שהוא נתפס על ידן בפרספקטיבה של היותן סטודנטיות, בשלוש נקודות זמן במהלך לימודיהן - בתהליך קבלתן ללימודים, בסוף השנה הראשונה ולאחר סיום הלימודים. בשלב השני, נערכו ראיונות חצי מובנים עם הסטודנטיות, לקראת סיום תקופת ההכשרה שלהן, כאשר במהלך הראיון נעשתה התבוננות משותפת בציורים והתייחסות אליהם. לאחר מכן, נעשה ניתוח תמתי של הראיונות, ניתוח פנומנולוגי של הציורים ועיבוד אינטגרטיבי של הממצאים העולים משניהם. מהתבוננות תהליכית בממצאי המחקר וניתוחם, נראה כי קיימים שלושה שלבים עיקריים בתהליך התפתחות האדם כמטפל: 1. מעבר מבהירות לעמימות 2. מעבר מחיפוש 'בחוץ' לחיפוש 'הקול' הפנימי. 3. ריבוי סוגי 'עצמי'.
ממצאי המחקר עשויים להוות בסיס למחקרים אמפיריים ואיכותניים עתידיים בתחום, יתרמו לייעול תהליך ההכשרה ולבחירת המועמדים למקצועות טיפוליים (Deaver, 2002; Reid, Dahlgren, Petocz & Dahlgren, 2011) ויסייעו בהבנת התהליך המורכב של גיבוש הזהות המקצועית של מטפל, הנמשך, למעשה, לאורך כל החיים.

מקורות:

Deaver, S.P. (2002). What Constitutes art therapy research? *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 19(1), 23-27.

Reid, A., Dahlgren, L.O., Petocz, P., & Dahlgren, M.A. (2011). Identity and engagement for professional formation. *Studies in Higher Education*, 33(6), 729-742.

מילות מפתח: זהות מקצועית, גיבוש העצמי, סטודנטים לטיפול באמצעות אומנות, תהליכים לא מודעים, תהליך הכשרה, ניתוח ציורים.

יעל שלום, דוא"ל: yael.shalom100@gmail.com